

Behoort bij schrijven no. 551.233

COMMUNISTISCHE AGITATIE TIJDENS DE AMSTERDAMSE HAVENSTAKING.S a m e n v a t t i n g

Vier- à vijfduizend Amsterdamse bootwerkers - op een totaal van ongeveer 6500 - zijn van 8 op 9 augustus gedurende 24 uur in staking geweest. De directe aanleiding was vooral gelegen in de omstandigheid dat bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland - nadat daar een arbeidsconflict had gedreigd - op zeer korte termijn (door fictieve verhogingen in rang) loonsverbeteringen waren toegekend. Hierdoor ontstond ontevredenheid onder een groot deel van de bij andere bedrijven werkende havenarbeiders die - ofschoon voor hen dezelfde CAO gold - niet op gelijke wijze in loon vooruitgingen.

Van communistische kant is uiteraard geprobeerd deze algemene ontevredenheid zoveel mogelijk uit te buiten. De CPN en de communistische transportarbeidersbond, de ABT-1958, zijn hier zeer wel in geslaagd. De bereidheid tot staken die bij veel bootwerkers bestond, lag in de feitelijke omstandigheden; op zichzelf was deze geen gevolg van communistische agitatie. Dat de ABT-1958 leiding aan de staking kon geven, was niet te danken aan zijn leidental - niet meer dan 5% der havenarbeiders is er momenteel nog lid van - maar uitsluitend aan het feit dat de bond beschikt over een klein aantal ervaren agitatoren en over een apparaat, dat o.m. kan zorgen voor het opstellen, drukken en verspreiden van oproepen, manifesten e.d. Gelijk bij arbeidsconflicten zo vaak het geval is geweest, berustte ook in deze havenstaking de leiding schijnbaar bij een min of meer "neutraal" comité, terwijl in werkelijkheid een handjevol communistische voormannen - met een scherpe kijk op de situatie - uitmaakten wat er moest gebeuren, zoals in het onderhavige rapport gedetailleerd is beschreven.

Behoort bij schrijven no. 551.233

COMMUNISTISCHE AGITATIE TIJDENS DE AMSTERDAMSE HAVENSTAKING.

In dezelfde maand waarin 5 jaar geleden in de Rotterdamse en Amsterdamse havens werd gestaakt, braken er stakingen onder de havenarbeiders uit, ditmaal evenwel alleen in Amsterdam. In augustus 1955 was het in de Rotterdamse havens vooral door toedoen van het OVB tot stakingen gekomen; in de Amsterdamse havens was in 1955 - op 8 augustus - mede door agitatie van de ABT/EVC, tot een 24-uursstaking opgeroepen, waaraan toen circa 2750 bootwerkers gehoor gaven.

Het "hoogtepunt" van de actie in augustus 1960 is eveneens de afkondiging van een 24-uursstaking geweest, n.l. van maandagmiddag 8 augustus tot dinsdagmiddag 9 augustus.

Meerdere arbeidsconflicten bij diverse havenbedrijven in Amsterdam waren hier echter aan voorafgegaan.

Op 22 en 23 juli ontstonden moeilijkheden in de houthaven. Er heerste onder de havenarbeiders al enige tijd ontstemming over verschillen in prestatie-beloning, al naar gelang er grote of kleine houtboten werden gelost. Enige in de houthaven werkzame leden van de communistische transportbond (de ABT '58) trachtten de ontevredenheid aan te wakkeren. Zij hadden hiermede geen succes. Nadat de werknemers op maandag 25 juli te 9.30 uur zich bereid hadden verklaard weer aan het werk te gaan, hebben zij door bemiddeling van de erkende bonden een verbetering van hun prestatie-toeslag verkregen.

Omstreeks dezelfde tijd werden eisen tot loonsverhoging gesteld door de havenarbeiders werkzaam bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland. De erkende bonden bemiddelden ook hier. De directie van de Maatschappij Nederland verhoogde de lonen voor de bootwerkers in vaste dienst met ingang van 29 juli.

Hiermee was het hek van de dam, in die zin dat de bootwerkers bij andere bedrijven niet vermochten in te zien waarom zij, werkzaam onder dezelfde CAO, niet eveneens onmiddellijk voor loonsverhoging in aanmerking konden komen. Op maandag 1 augustus

VERTROUWELIJK

werd bij de Koninklijke Hollandse Lloyd en twee dagen later bij het Amsterdams Haven Bedrijf (AHB) door arbeiders protest aangetekend tegen het uitblijven van loonsverhoging.

De ABT '58 hield zich van dag tot dag op de hoogte van eventuele actie-mogelijkheden. De bestuurders kwamen geregeld bijeen en hielden zich o.a. bezig met het opstellen en verspreiden van pamfletten onder de havenarbeiders. Een pamflet van de ABT'58 dd. 28 juli vertelde dat "in navolging van de arbeiders in de houthaven" bij de SMN looneisen waren gesteld. In een volgend pamflet, op zaterdagmorgen 30 juli uitgegeven, was reeds de bij de SMN verkregen loonsverhoging verwerkt. Nadien heeft de ABT'58 in alle pamfletten steeds opnieuw de houthaven en de SMN aangevoerd als bewijs dat de arbeiders de zaak zelf in handen moesten nemen (en zich dus niet op de bestuurders van de erkende bonden moesten verlaten).

Op 5 augustus verscheen de bedrijfskrant "De Stuwcr", uitgave van de CPN-afdeling Haven te Amsterdam. Ook hierin werd gewezen op de "overwinningen" in de houthaven en bij de SMN. Voorts werd daarin verklaard dat de CPN geheel staat achter de opvatting van de ABT, dat alle havenarbeiders, ongeacht hun politieke opvatting of geloofsovertuiging, zich in de NBV (van het NVV) dienen te verenigen - "ook al zijn enkele NBV-bestuurders daar geen voorstander van". Het blaadje bevatte voorts een felle aanval op de "scheurmakers in de haven" van het type Toon VAN DEN BERG (hoofdbestuurder OVB Rotterdam) en Dirk KLEINSMA, bestuurder van de ABT der "oude" EVC. (Deze organisatie gaf op 4 augustus een pamflet uit waarin ze stelde dat de arbeiders niet kunnen rekenen op de erkende bonden, noch op "het communistische bondje van havenarbeiders" dat het parool voert: wordt allen lid van het NVV).

Op zaterdag 6 augustus brak bij het AHB een wilde staking uit. Een viertal havenarbeiders van dit bedrijf vormde een zgn. stakingscomité; de secretaris van dit comité was aangesloten bij de ABT'58.

In verband met deze ontwikkeling kwam des middags in Felix Meritis de CPN-havengroep bijeen. Deze wees een 6-tal havenarbei-

VERTROUWELIJK

ders (leden der CPN) aan om voor de CPN als stakingscomité op te treden. De bedoeling was dat deze groep achter de schermen het verloop van de staking zou beïnvloeden en zou trachten in het algemene stakingscomité opgenomen te worden. Dit comité heeft echter alleen op papier bestaan.

De CPN-havengroep besloot nog diezelfde avond contact op te nemen met het stakingscomité van het AHB. Tijdens deze ontmoeting, waarbij in feite slechts 2 leden van dit comité (vermoedelijk ABT'58-ers) aanwezig waren, verzekerden laatstgenoemden dat de havenarbeiders van het AHB op maandag 8 augustus de staking zouden voortzetten. Wat de andere bedrijven aangaat, werd besloten - alvorens eventueel tot staking op te roepen - tot 12 uur 's middags af te wachten of er nog loonsverhogingen uit de bus zouden komen.

Op zondag 7 augustus kwam de landelijk secretaris van de ABT'58, F. MEIS, die wegens ziekte afwezig was geweest, in Amsterdam terug. Deze man is een ervaren agitator, die ook in 1955 bij de Amsterdamse havenstaking een leidende rol had gespeeld. MEIS had die dag een onderhoud met een aantal kopstukken van de CPN onder wie Paul DE GROOT. Enkele CPN-bestuurders wilden aansturen op zeer korte stakingen van bedrijf tot bedrijf. MEIS stelde echter dat het conflict niet te localiseren zou zijn. Als het AHB inderdaad op maandag 8 augustus bleef staken, zou dit overslaan op andere bedrijven, zo meende hij. Bleek op 8 augustus de bereidheid tot staken nog aanwezig, dan moest worden gekoerst op een algemene staking van 24 uur, ingaande bij de laatste besteking (indeling van personeel) van die dag. In verband met de financiële consequenties was, volgens MEIS, een staking van langere duur niet raadzaam. De ABT'58 bezit geen weerstandsfonds en het stakingscomité zou met lijsten evenmin voldoende kunnen ophalen. Paul DE GROOT ging accoord met de visie van MEIS.

Op maandagochtend 8 augustus werden diverse bestuurders van de erkende vakbonden en ook van de CPN en het Centrum (de EVC'58)

VERTROUWELIJK

in de havens opgemerkt. De ABT'58 verspreidde opnieuw een pamflet. Bij het AHB staakten circa 200 man. De arbeiders van de Samenwerkende Havenbedrijven gingen evenmin aan het werk. Bij de Koninklijke Hollandse Lloyd brak een solidariteitsstaking uit wegens het ontslag van enige heftruck-chauffeurs. De stakingscommissie verspreidde een oproep om des middags te 2 uur in het gebouw "De Brakke Grond" in openbare vergadering bijeen te komen. Bij sommige bedrijven lieten de havenarbeiders hun werk in de steek teneinde die vergadering te kunnen bezoeken. Omstreeks het middaguur was het aantal stakers naar schatting tot 2000 man aangegroeid (op een totaal van ongeveer 6500).

De openbare vergadering in "De Brakke Grond" werd door 4 à 500 belangstellenden bezocht. De bijeenkomst werd in feite beheerst door de ABT-bestuurder F. MEIS, ofschoon hij niet in het stakingscomité zat. Hij deed het voorstel alle havenarbeiders op te roepen in "waarschuwingsstaking" te gaan van half zes die dag tot de volgende middag 5 uur. Dit voorstel viel in vruchtbare aarde en werd spoedig aanvaard. De volgende dag zou men opnieuw in openbare vergadering bijeenkomen.

Des avonds hield de ABT'58 nog een vergadering die alleen voor de eigen leden bestemd was. Doordat echter veel belangstellenden waren meegekomen, kreeg de bijeenkomst een openbaar karakter. MEIS drukte de aanwezigen op het hart de "parolen" van de stakingscommissie trouw op te volgen.

Stakers stelden die dag de avond- en nachtploegen in kennis van de oproep. De volgende ochtend werden de bussen met arbeiders van buiten Amsterdam opgewacht. Het overgrote deel van de bootwerkers gaf gehoor aan de stakingsoproep. Naar schatting legden 4 à 5000 havenarbeiders het werk neer.

De openbare vergadering die de volgende dag (9 augustus) in "Marcanti" werd gehouden, bracht 1200 personen bijeen. Het presidium bestond uit 10 man (van wie de meesten slechts als figuranten dienst deden). De zaal was gehuurd door de secretaris van het stakingscomité, een lid van de ABT'58. F. MEIS trad ditmaal naar

VERTROUWELIJK

voren als "adviseur" van de commissie. Hij stelde voor om de 24-uursstaking "even eensgezind te beëindigen als ze was begonnen", en wel in afwachting van de onderhandelingen die deze maand tussen de bestuurders der erkende bonden en de havendirecties zullen plaats hebben. Op 1 september zou de commissie opnieuw bezien wat haar te doen stond. Zijn voorstel vond ook ditmaal een willig oor.

D. KLEINSMA, bestuurder van de "oude" EVC, verklaarde in deze vergadering zich geheel met de gang van zaken te kunnen verenigen. Het stakingscomité werd uitgebreid tot 15 man. Ook enkele leden van de "oude" EVC werden erin opgenomen.

Sommige discussianten bepleitten nog de oprichting van een algemene organisatie van havenarbeiders voor het geval de erkende bonden geen bevredigende overeenkomst met de havendirecties zouden bereiken.

Het werk in de Amsterdamse havens werd op 9 augustus na 5 uur normaal hervat.

In tegenstelling tot de gang van zaken in 1955 bleef begin augustus 1960 in de Rotterdamse havens alles rustig. Wel is door de CPN en de ABT'58 geprobeerd Rotterdam "mee te krijgen". Zo gaf het districtsbestuur van de CPN te Rotterdam in de eerste week van augustus een manifest uit waarin de strijd van de kameraden in de Amsterdamse havens aan de bootwerkers te Rotterdam ten voorbeeld werd gesteld. Ook de ABT'58 afd. Rotterdam verspreidde enkele pamfletten onder de havenarbeiders. De bedrijfsgroep Haven van het Rotterdamse CPN-district vergaderde op 6 augustus in het bijzijn van een partijbestuurder uit Amsterdam. Ook de ABT'58-bestuurders hebben de hoofden bij elkaar gestoken. Hun agitatie heeft echter onder de havenarbeiders geen weerklank gevonden.

Wat het syndicalistisch gezinde OVB betreft - dat te Rotterdam onder de bootwerkers meer aanhang heeft dan de communistische ABT'58 - dit liet in het geheel niets van zich horen. Het laatste nummer van "Nieuwe Strijd" (het tweewekelijkse OVB-orgaan) dat op 8 augustus uitkwam, maakte zelfs nog geen gewag van de stakingen in Amsterdam.

VERTROUWELIJK

De plv. algemeen secretaris van de CPN, H. VERHEY, gaf in een bespreking omstreeks 10 augustus als richtlijn aan dat de ABT'58 diligent dient te blijven en zo mogelijk bij diverse havenbedrijven "speldeprikacties" moet organiseren opdat de werkgemers van de ernst van de situatie overtuigd blijven.

Op een dd. 12 augustus gehouden bestuursvergadering van de ABT'58 te Amsterdam werd besloten de zaak warm te houden. Vóór het eind van de maand zouden er nog enige bijeenkomsten worden belegd, teneinde omstreeks 1 september in de juiste stemming te zijn voor eventuele nieuwe stakingen.

26-8-1960

VERTROUWELIJK